

Γιάννης Γραμματόπουλος

Με καταγωγή από οικογένεια
ωρολογοποιών της
Κωνσταντινούπολης, από το 1973
κατασκευάζει στην Ελβετία
μηχανικά ρολόγια. Βαθύς γνώστης
της τέχνης του και βραβευμένος
για το σχέδιό του G (Genève), τα
τελευταία χρόνια έχει στραφεί στο
κόσμημα και στους πολύτιμους
λίθους. Μιλάει στο Limited για την
πορεία της ζωής του και... τον
χαμένο χρόνο.

Της Βάσως Μιχοπούλου
Πορτρέτα: Διονύσης Κουρής

Ένας Έλληνας
ωρολογοποιός
στη Γενεύη

Στον τρίτο όροφο ενός καλαίσθητου κτιρίου στον πολυσύχναστο εμπορικό δρόμο Rue de la Cité της Γενεύης, ακριβώς στην καρδιά της πόλης, με τα πολυτελή καταστήματα αριστερά και δεξιά και το χαρακτηριστικό τραμ, ο Γιάννης Γραμματόπουλος, ο Έλληνας ωρολογοποιός (ο πρώτος κατασκευαστής ρολογιών και ίσως ο μοναδικός Έλληνας στην περιοχή), κάνει τις παρεμβάσεις του με σχεδόν ταχυδακτυλουργικές κινήσεις σε ένα πανάκριβο ρολόι χειρός ενός φίλου (γιατί πλέον επισκευάζει μόνο ρολόγια φίλων), οργανώνει ταυτόχρονα τα ραντεβού του με τους πελάτες του από κάθε γωνιά της Γης, τους οποίους προμηθεύει πολύτιμους λίθους, και ξετυλίγει το κουβάρι της ζωής του...

Όταν ήταν μικρό παιδί στην Κωνσταντινούπολη, ήθελε να γίνει δημοσιογράφος, ηθοποιός, ίσως γιατρός ή δικηγόρος, αλλά με παππού και πατέρα ωρολογοποιό δεν είχε και πολλές επιλογές. «Η οικογενειακή παράδοση στην ωρολογοποιία έχει την αφετηρία της στο 1902, όταν ο παππούς μου Γιάννης (ο μοναδικός Έλληνας κατασκευαστής ρολογιών στην Κωνσταντινούπολη) ξεκίνησε την κατασκευή ρολογιών μάρκας SINGER, που είχαν εγγύηση για 30 χρόνια (!). Υπήρξε ένας πολύ δυναμικός άνθρωπος και πρωτοπόρος, αφού ήταν ο μόνος που σκέφτηκε να εισαγάγει brand name από την Ελβετία στην Τουρκία. Μάλιστα, την τριακονταετία 1910-1940 για διαφημιστικούς λόγους γέμισε χωριά, πλατείες και δημόσιους χώρους της γύρω περιοχής με ρολόγια. Κάποια στιγμή άνοιξε μαγαζί και στην Ερμού, στην Αθήνα, το οποίο διατήρησε δέκα χρόνια. Το πρώτο ρολόι που φόρεσα ήταν ένα επίχρυσο με καντράν σε σχήμα παραλληλόγραμμο, που μου είχε φτιάξει ο πατέρας μου στην Πόλη όταν ήμουν 11 ετών. Δεν μου άρεσε καθόλου, γιατί έμοιαζε με γυναικείο και τα άλλα παιδιά με κορόιδευαν», θυμάται.

Από την Κωνσταντινούπολη στην Ελβετία

Ο πατέρας του, Λέανδρος, συνέχισε την παράδοση και το 1962 έστειλε τον γιο του να σπουδάσει ωρολογοποιία στην Ελβετία, στην τετραετή τότε σχολή κατασκευής ρολογιών. Τελικά, μετά τις σπουδές του εκείνος παρέμεινε στη Γενεύη για πάντα. Ο Γιάννης Γραμματόπουλος ήταν μόλις 12 ετών όταν κατά τη διάρκεια του πογκρόμ κατά της ελληνικής κοινότητας της Πόλης, τη νύχτα της 6ης Σεπτεμβρίου 1955, είδε να λεηλατείται το κοσμηματοπωλείο της οικογένειάς του μαζί με τις περιουσίες άλλων Ελλήνων και μη μουσουλμανικών μειονοτήτων στη συνοικία Εμίνονου (Eminönü). Ο κατεστραμμένος οικονομικά πατέρας του αναγκάστηκε να ξεπουλήσει όλη την ακίνητη περιουσία τους για να αποπληρώσει τα χρέη και τις οικονομικές υποχρεώσεις που είχε τότε προς τους Ελβετούς προμηθευτές του. Αυτή ήταν και η αρχή του τέλους της ιστορίας των ρολογιών μάρκας SINGER στην Πόλη αλλά και η

κύρια αφορμή για τη «φυγάδευση» του Γιάννη Γραμματόπουλου στην Ελβετία. «Ενιωθα πως είχα ηθική υποχρέωση προς την οικογένειά μου να συνεχίσω την παράδοση. Από την άλλη, ως παιδιά ακολουθούσαμε τις γνώμες και τις αποφάσεις των σοφών και έμπειρων γονιών μας, οι οποίοι έβλεπαν πιο μακριά από αυτά που μπορούσαμε εμείς τότε να δούμε. Και εκείνη την εποχή ο πατέρας μου προέβλεπε αυτά που θα επακολουθούσαν. Έτσι, βρέθηκα στο χώρο της ωρολογοποιίας και με τον καιρό βρήκα το αντικείμενο αρκετά ελκυστικό και δημιουργικό. Δυστυχώς, δεν επέστρεψα ποτέ στην Πόλη, αφού και η οικογένειά μου αναγκάστηκε τελικά το 1964, με το μαζικό διωγμό των Ελλήνων, να την εγκαταλείψει και μαζί με αυτήν και το οικογενειακό σχέδιο ίδρυσης ενός εργοστασίου ωρολογοποιίας. Αλλά και να επέστρεφα, θα έβρισκα μια άλλη Πόλη, εντελώς διαφορετική», συμπληρώνει.

Το βραβευμένο ρολόι G

Ο δημιουργικός αυτός Έλληνας απευθύνθηκε και απευθύνεται σε μια πελατεία πολύ απαιτητική. Αρκεί κάποιος να πάρει στα χέρια του ένα από τα δημιουργήματά του για να αναγνωρίσει την προσωπική αφοσίωση και το βαθύ δέσιμό του με αυτά. Το 1988, μάλιστα, κέρδισε το δεύτερο βραβείο στο διαγωνισμό Grand Prix d'Horlogerie de Genève χάρη σε ένα πολύ ιδιαίτερο ρολόι αφιερωμένο στη Γενεύη. Το δημιούργημά του είχε σχήμα «G» (Genève) και στο καντράν του υπήρχαν χαραγμένα η λίμνη και ο πίδακας της Γενεύης, ενώ στη θέση των αριθμών του ήταν 12 μνημεία της πόλης. Αργότερα έφτιαξε και ένα δεύτερο ρολόι με το κτίριο των Ηνωμένων Εθνών. Όσο για το πιο αγαπημένο του «κομμάτι»: «Το πρώτο χειροποίητο ρολόι τσέπης από ατσάλι που κατασκεύασα ως μαθητευόμενος. Δυστυχώς, το έχασα μαζί με άλλα κοσμήματα κατά την εισβολή διαρρηκτών στο κατάστημά μου στη Γενεύη το 1978».

Στον κόσμο των πολύτιμων λίθων

Ο Έλληνας ωρολογοποιός της Γενεύης από το 1980 μετέτρεψε σιγά-σιγά το ενδιαφέρον του προς τους πολύτιμους λίθους και τα κοσμήματα. Ήταν η εποχή που η ζήτηση των μηχανικών ρολογιών σημείωνε πτώση. Αλλά δεν το μετάνιωσε. «Η αγάπη μου για τους πολύτιμους λίθους δεν προέκυψε ξαφνικά. Από μικρός παρακολουθούσα τον πατέρα μου στην Πόλη να κατασκευάζει και ρολόγια-κοσμήματα, τα οποία στόλιζε με μπριγιάν. Η αλήθεια είναι ότι ακολουθώντας το δρόμο της ωρολογοποιίας βρήκα τον αληθινό δρόμο μου μέσα στον κόσμο των πολύτιμων λίθων. Για να ανακαλύψει κάποιος την πέτρα, που -κατά κάποιον τρόπο- είναι συγγενική με αυτόν, πρέπει να στηριχτεί περισσότερο σε μια εσωτερική παρόρ-

«Τα ρολόγια αντιμετωπίζονται ως έργα τέχνης που δεν χάνουν ποτέ την αξία τους. Οι άνθρωποι που τα αγοράζουν τα βλέπουν ως μια σημαντική επένδυση ζωής.»

Το βραβευμένο ρολόι G (αριστερά), που σχεδίασε ο Γιάννης Γραμματόπουλος το 1988, είναι εμπνευσμένο από την πόλη όπου ζει, τη Γενεύη.

μψη. Αυτή η παρόρμηση με οδηγεί πάντα στις έγχρωμες πέτρες (σμαράγδια, ρουμπίνια, ζαφείρια), που μου ασκούν μια περίεργη γοητεία. Μιλούν στην καρδιά μου, όπως μιλάει μια όμορφη γυναίκα (γέλια). Βέβαια, βλέπω πως ξανακερδίζει έδαφος το περίπλοκο μηχανικό ρολόι, που γίνεται status symbol, αλλά και το ρολόι-κόσμημα, που ευφυώς οι Ελβετοί προωθούν στην παγκόσμια αγορά. Δεν αποκλείω το να ξανασκοληθώ με την ωρολογοποιία. Προς το παρόν, όμως, εξακολουθώ να έχω στραμμένο το ενδιαφέρον μου στους πολύτιμους λίθους».

Η μαγεία βρίσκεται στο μηχανισμό

Ο Γιάννης Γραμματόπουλος υποστηρίζει πως, όσο ελκυστικό κι αν είναι ένα ρολόι στην όψη του, η μαγεία του κρύβεται στο μηχανισμό που βρίσκεται καλά κρυμμένος κάτω από το καντράν ή φαίνεται ελαφρώς σε ένα tourbillon. «Όταν λέμε ρολόι, εννοούμε το μηχανισμό, σε αντίθεση με το ρολόι-κόσμημα, η αξία του οποίου μεταφέρεται στους πολύτιμους λίθους που φέρει. Το ρολόι είναι μια μικρομηχανή που καλείσαι να συναρμολογήσεις με ακρίβεια. Ένας ωρολογοποιός μπορεί να χρειαστεί να συναρμολογήσει από 150 μέχρι 1.000 και παραπάνω εξαρτήματα σε ένα χρονικό διάστημα από 15 ημέρες μέχρι κάποιους μήνες. Δεν είναι εύκολη δουλειά. Απαιτεί υπομονή, αυτοπειθαρχία, εμπειρία και σταθερό χέρι. Μπορεί να χρειαστεί να ψάχνεις μέχρι και 20 μέρες για να βρεις ένα

εξάρτημα ή μπορεί να χρειαστεί να ξαναλύσεις το μηχανισμό. Είναι, κατά κάποιον τρόπο, μια επιστήμη που χρειάζεται να την παρακολουθείς. Επισκέπτομαι συχνά τους φίλους μου κατασκευαστές, για να μη χάνω τίποτα από την εξέλιξη στο χώρο. Εντυπωσιάζομαι μονίμως από τη δουλειά του Γάλλου κατασκευαστή François Paul Journe, που ζει εδώ στη Γενεύη και έχει κερδίσει πέντε ή έξι συνεχόμενες φορές το διαγωνισμό Grand Prix d'Horlogerie de Genève. Για μένα είναι κορυφαίος». Ο Γιάννης Γραμματόπουλος έχει και την απάντηση σε αυτούς που αναρωτιούνται πώς οι άνθρωποι εξακολουθούν να ξοδεύουν περιουσίες για ρολόγια ακόμη και σε περιόδους οικονομικής κρίσης. «Τα ρολόγια αντιμετωπίζονται ως έργα τέχνης που δεν χάνουν ποτέ την αξία τους. Οι άνθρωποι που τα αγοράζουν τα βλέπουν ως μια σημαντική επένδυση ζωής. Ακόμη και το brand ενός οίκου είναι επένδυση».

Ο ίδιος, για συναισθηματικούς λόγους, φοράει πάντα ένα μηχανικό ρολόι μάρκας SINGER της οικογένειάς του, που κατασκευάστηκε το 1968. Δεν διαθέτει συλλογή ρολογιών, εκτός από 6-7 κομμάτια -ιστορικά κειμήλια-, γιατί, όπως λέει, δεν χρειάζεται να θυμάται τίποτα, αφού τα έχει όλα στο μυαλό του. Δεν κατάλαβε ποτέ γιατί στις μέρες μας όλο και περισσότεροι επισκευάζουν και συντηρούν παλιά ρολόγια ούτε και αυτή την ασίγηστη ανάγκη του ανθρώπου να «αναζητά τον χαμένο χρόνο», την οποία επισημαίνουν οι κοινωνιολόγοι. «Αν ψάχνεις τον χαμένο χρόνο, τότε εσύ δείχνεις να είσαι χαμένος από χέρι», λέει κατηγορηματικά.